Stanovisko Asociace samostatných odborů k návrhu věcného záměru zákona o stávce a výluce

Asociace samostatných odborů **zásadně odmítá předložený návrh zákona o stávce a výluce a požaduje zachování dosavadního právního stavu, tj. varianta I (nulová).**

Z obecného hlediska je především ke zvážení, zda je vůbec žádoucí oblast stávek mimo kolektivní vyjednávání upravovat zvláštním právním předpisem. Práva na stávku je možno se i v současné době domáhat v souladu s ustanovením čl. 27 odst. 4 Listiny základních práv a svobod. Neexistence zvláštního právního předpisu, který by uplatňování tohoto práva mimo kolektivní vyjednávání reguloval, dosud použití práva na stávku v praxi nijak nevadila, naopak. Jakákoliv právní úprava stávky bude znamenat její regulaci, resp. omezení možnosti jejího uplatnění. Tento závěr podporuje i zjevná snaha předkladatele návrhu redukovat možnost uplatnění práva na stávku jen do oblasti vztahů zaměstnavatel – zaměstnanec, což lze považovat za nepřípustnou restrikci tohoto práva zaručeného Listinou základních práv a svobod, jež je koncipováno jako právo všeobecné. Stávka v oblasti pracovněprávních vztahů je naopak dostatečně řešena zákonem o kolektivním vyjednávání.

V průběhu 20 let se v ČR dle MPSV uskutečnily pouze dvě stávky (r.1997 a r.2011). Tyto stávky se uskutečnily bez jakýchkoliv excesů, ani v jediném případě nebylo ohroženo zdraví, život nebo majetek občanů či právnických osob. Z uvedeného lze jednoznačně vyvodit, že není třeba tuto problematiku upravovat obecným zákonem o stávce. A navíc, přijetím navrhovaného záměru zákona o stávce a výluce dojde k významnému zhoršení postavení zaměstnanců, k omezení jejich demokratického práva na stávku, zaručeného Ústavou České republiky.

Pokud by však přes zásadní nesouhlas zástupců zaměstnanců mělo dojít k přijetí zvláštního zákona o stávce a výluce, pak k navrhovanému věcnému záměru úpravy jednotlivých institutů lze vznést následující **zásadní připomínky:**

- **v bodu 1 (str. 12 návrhu),**
  kde je stávka koncipována jako krajní prostředek, jenž se uplatní až po nedosažení dohody mezi odborovou organizací a zaměstnavatelem, je třeba namítat, že stávka mimo kolektivní vyjednávání se může často dít i z důvodů, které leží mimo kontraktační možnosti jak odborové

organizace, tak zaměstnavatele. Zúžení všeobecného práva na stávku pouze na oblast vztahů mezi zaměstnavateli a zaměstnanci by jistě nebylo v souladu s čl. 27 odst. 4 Listiny základních práv a svobod.

- **v bodu 3 (str. 13 návrhu)**
  by solidární stávka měla být zachována jako jedna z forem stávky nejen pro případy kolektivního vyjednávání, ale i pro všechny ostatní případy.

- **v bodu 6 (stanovení kvora pro hlášení stávky)**
  v bodu 7 (stanovení informační povinnosti organizátora stávky)
  je obsažena úprava, která svou povahou naráží na všeobecně zakotvené právo na stávku, když toto právo by tak opět bylo možno uplatnit jen v oblasti zaměstnaneckých vztahů, a to navíc jen při splnění řady restriktivních podmínek, tj. povinného kvora, lhůty, formy a obsahu oznámení stávky zaměstnavateli.
  Za zcela nepřípustné je pak nutno považovat předání jmenného seznamu stávkujících zaměstnanců zaměstnavateli (viz varianta I.), které i sami autoři návrhu označují za možnost působení na zaměstnance, kteří se hodlají stávky účastnit. Oba tyto body je třeba z návrhu vypustit.

- **v bodu 11 (str. 20 návrhu),**
  kde je vymezena nezákonná stávka, je na místě ponechat jediný důvod, a to písm. b) podle nějž je nezákonná stávka, která nebyla vyhlášena nebo zahájena za podmínek stanovených tímto zákonem. Ostatní případy uvedené v návrhu (tj. včetně solidární stávky – viz výše) není možno považovat za slučitelné s čl. 27 odst. 4 Listiny základní práv a svobod.

- **v bodu 12 (str. 22 návrhu)**
  rozhodně nelze souhlasit s explicitním uvedením zaměstnanců zdravotnických zařízení jako těch, u nichž se právo na stávku omezuje. Jako nevhodný příklad lze uvést také zaměstnance drážní dopravy na dráze celostátní, regionální a vlečce, kteří organizují provoz drážní dopravy. Zaměstnanci dopravy neorganizují a nezajišťují provoz, ten zajišťují ve veřejném zájmu vybrané profese zaměstnanců infrastrukturní společnosti, kterou je Správa železniční dopravní cesty, s.o. Vlečky jsou ve vlastnictví soukromých osob, mají význam pouze pro tuto soukromou osobu, jejich provoz není ve veřejném zájmu, ale v zájmu soukromé osoby, a tudíž není důvod, aby zaměstnanci vlečky neměli právo na stávku. Dalším nevhodným příkladem jsou zaměstnanci údržby pozemních komunikací, kteří zajišťují sjízdnost dálnic, sjízdnost a schůdnost silnic a místních komunikací. Vybrané profese z této skupiny zaměstnanců by eventuálně mohly mít omezeno právo na stávku výjimečně, a to v případě sněhové kalamity nebo kalamity způsobené

povětrnostními vlivy, pokud by stávkou došlo k ohrožení života a zdraví. V žádném případě jim nelze omezit právo na stávku paušálně a obecně v běžných podmínkách provozu na pozemních komunikacích.

- **v bodu 19 a násl. (str. 28 návrhu)**
  předpokládaný institut výluky jako způsob řešení sporu mimo kolektivní vyjednávání nelze přijmout, když uplatnění práva na výluku by zaměstnavateli dávalo možnost nepříznivě postupovat proti zaměstnancům v případech, kdy by objektivně nebyli schopni splnění požadavků zaměstnavatele jakkoliv ovlivnit.

<u>Závěr:</u>

Předložený věcný závěr zákona o stávce a výluce vychází z předpokladu, že právní úprava podmínek stávky a výluky je nezbytná, a to z důvodu neexistence úpravy možných typů stávek, čímž je znesnadněn výkon práva na stávku.

Česká republika však není zemí, kde je silná tradice stávek a rozsáhlá judikatura v této oblasti. **Přistupovat k právní regulaci stávky se jeví proto jako účelové, kdy jediným cílem právní úpravy je vytvořit právní a administrativní bariéry pro výkon práva na stávku, které toto právo významně oslabí.**

Argument, že právní úpravou lze docílit zvýšení právní jistoty vymahatelnosti práva na stávku nebo lepší pozice soudů při nalézání práva v případě soudních sporů o nezákonnosti stávky **je zcela falešný a opak je pravdou.** Stávkující i soudy budou svázáni regulací a administrativními opatřeními, jejichž výklad nebude jednoznačný, a tím znesnadní právní jistotu při uplatňování práva na stávku i soudní projednávání stávky.

Předkladatel si zcela protiřečí v tom, že na jedné straně **volá po regulaci práva na stávku** a na druhé straně zdůrazňuje, že stávky, které nebudou organizovány odborovou organizací nebo stávky proti sociálním a hospodářským dopadům reforem i **nadále zůstávají bez jakékoliv regulace.**

Profese jsou v předloženém návrhu vybrány obecně, plošně a bez hlubší analýzy. Výčet profesí usvědčuje předkladatele z cíle, že právní regulaci stávky připravuje tzv. od zeleného stolu. Právo na stávku není právem běžně v ČR realizovaným a tudíž neexistuje ani judikatura, která by mohla být inspirující pro zobecnění a vytvoření právní regulace včetně výčtu konkrétních profesí, kterým z veřejného zájmu a zájmu ochrany veřejných hodnot lze právo na stávku

omezit. Omezení práva na stávku by mělo být svázáno se zvýhodněním těchto profesí v oblasti odměňování.

Předkladatel proklamuje, že cílem navrhovaného zákona je obecně upravit právo na stávku a výluku v kolektivních sporech mezi zaměstnanci a zaměstnavateli. Právo na stávku v uvedené oblasti je však v současnosti upraveno v zákoně o kolektivním vyjednávání, takže další obecná úprava se jeví z uvedeného hlediska jako nadbytečná. Navíc je záměrem předkladatele kromě obecného zákona o stávce zachovat i speciální úpravu právě pro oblasti kolektivního vyjednávání.

Předkladatel sice zdůrazňuje, že nadále zůstane prostor pro stávky, které nebudou zákonem upraveny. To budou např. takové stávky, které budou protestem proti sociálním a hospodářským dopadům různých reforem a nebudou směřovat primárně proti zaměstnavateli, a stávky, jejichž organizátorem nebude odborová organizace, ale někdo jiný. Na druhé straně **obecný zákon o stávkách tyto stávky de facto označuje za nezákonné.**

Je evidentní a prokazatelné, že cílem navrhované úpravy tedy není úprava stávky v kolektivních sporech, ale omezení a regulace práva na stávku jako takového.